SAMENSPRAAK

OP DE

AMSTERDAMSCHE KERMIS,

IN EEN

WAFELKRAAM,

Tuſchen den EENVOUWIGEN

BOER

En TWEVOUWIGEN

BURGER,

Over het onlangs voorgevallene

Te UTRECHT,

Met twee BOEKVERKOPERS

Op de 4de, 9de, 18de, 21ſte, 23ſte, en 25ſte

AUGUSTUS, 1781.

Te AMSTERDAM en alom te bekomen.

SAMENSPRAAK

Tusſchen een Boer &c.

Boer.

Wat dekſel wil dat ding, die Briev van JAN VAN UTRECHT tog zeggen? ik kan het, bylo, niet begrypen; ik dogt het zou iets wezen om te laggen, maar het mag de drommel zyn, ik vat 'er niets ter wor-relt in daar ik om laggen kan.

Burger.

Wel zo! wel zo! Huisman, kunt gy 'er niets in vinden om te laggen, ik wel.

Boer.

En hoe dan? en hoe dan? wat wil die Placaat Briev tegen verkopen, verſpraie enz. van fameuſe Libellen, Gedichten, Prenten, en zo voort, tog zeggen.

Burger.

Men verbiedt zulke dingen, wanneer ze lieden raken die men niet geaffronteert wil hebben; maar te onregt worden dikwils zulke dingen verboden, om den loop daarvan te ſtremmen, want de dingen die men verbiedt worden ſchier altyd, door dat verbod zelf, te meerder gezogt, om dat de mensch meestal naar het verboden tragt, denkende dat 'er dan meer agter ſchuilt als 'er in der daad doet, en daarom heeft men

wel eens Schryvers gehad die wenschten dat hunne ſchriften verboden wierden.

Boer.

Ha! ha! begurkum, nou vat ik het; daarom verboden dan de Ed. Mogende Heeren van Uytert misſchien de dingen die ze gaarne gelezen wouwen hebben?

Burger.

Neen zeker, geloof dat niet; ik denk dat die Heeren het verkeert begrepen.

Boer.

Dat kan, bylo, niet zyn; die Heeren moeten het wel begrepen hebben; want voor één perſoon te zorgen en de Regering van zulk één Worrelſtad, als Amſterdam is, maar te laten havenen, kan ommers niet door den beugel, en dat zulke Heeren, dat zulke brave Voorſtanders van zulke goede zaken zyn, en, die ik hoor, dat altoos gegezogt hebben hunne Burgers gelukkig te maken?

Burger.

Gy ſpreekt wel, de Amſterdamſche Regeerders hebben altyd uitgeblonken in de Vryheid voor te ſtaan, en het is uit de Poorten van Amſterdam en uit hun meer dan Koninklyk Raadhuis, dat de Vryheidsſtroom en de eer der Republiek alle de andere Steden van ons Land bevogtigt, en dat is zo doorgaans altyd geweest; zo zou in het

jaar 1672 byna ieder een voor den eisch van een' overmagtigen vyant, (dien God nu tot een' onzer beste Vrienden heeft doen worden,) gebogen hebben onder een Wet die voor een vry volk te ſlaafagtig en onverdragelyk was geweest. Toen ſpraken den braven Geelvink, Valckenier, van der Pol en meer andere, in de Vaderlandſche Hiſtorien te vinden, een dingtaal die zo ſterk was, dat ze alle de andere Steden opwekten en een leven gaven, die de Vryheid behield en daar wy, ander Gods dierbaren zegen, onze Vryheid nog aan te danken hebben. Het was de Amſterdamſche Regering die doorgaans haar aandeel ter verdediging van 't lieve Vaderland altoos het eerſte vaardig had, en wel in zulk een' toeſtant dat de Luitenant Admiraal K. Tromp verzogt uit een ander Collegie in dat van Amſterdam over te mogen gaan, gelyk hy deed; en het is nu die braave Regering weer die het eerst ter verdediging gereed is geweest, onder de Conſiderabele werkinge van den nooit volprezen Temminck, Rendorp en andere roemenswaarde Regeerders dezer grote Stad.

Boer.

Wel ik hoor me ſtom en doof! zulke dingen gedaan! zulke dingen gedaan! en dan nog geen metale pronkbeelden voor

zulke mannen opgeregt te hebben! dat kan niet door den beugel, dat kan 'er niet door.

Burger.

En in getrouwheid der Verbonden naar te komen heeft die Regering ook altyd uitgeblonken, want ter behouding hunner eed, en uit naauwheid van gewisse, is zy langst van alle onder Spanje gebleven; dat zelf een overmaat van getrouwheid te kennen geeft, waarom men, onder anderen, van die Stad, in dien tyd gezongen heeft een Liedje, by Le Long, Reformatie van Amsterdam, zo ik meen te vinden, waarvan ik dit vaersje nog onthouden heb.

Amsterdam het al te boven gaat,
Als een Lely onder de Doornen staat,
Zo zal hy zyn verheven,
Als andre Steden zyn vergaan zal
Amsterdam nog leven.

Boer.

Bravo! bravo! maar waarom liet men in Uyterit al wat ten voordeel van de Engelsche party strekt vry verkopen? zeg my dat tog.

Burger.

Ik geloof om dat men dagt, dat de verbittering tegen de Engelschen reeds hoog genoeg gerezen was en niet hoger behoefden te worden.

Boer

Boer.

Ei! ei! zou de verbittering teugen een volk dat ons zoekt te bederven, en dat zulks zo lang heeft gezogt, en die de onzen zo beestagtig behandelt hebben, wel ooit te hoog ryzen kunnen? of wou men dat de onzen met vrintſchap en liefde in 't hart een vyant doot zoude ſlaan, en meer deden dan iemant ooit heeft konnen doen?

Burger.

Neen, Vrient, ik geloof niet dat daar toe iemant ooit bekwaam zal worden.

Boer.

Maar al vorder, al vorder, beste maat, ik hoor noch niets daar ik om laggen kan, neen dat niet, ik zou 'er eerder om huilen moeten.

Burger.

Hier vint gy dat het Weekblad, de *Politicque Hollandois*, dat door het ophalen derzelven groot alarm heeft doen ontſtaan; dog de Boekverkopers gaven ten antwoord, geen Exemplaren van die Blaatjes te hebben.

Boer.

Abuis, beste maat, 'er ſtaat dat ze geen Exemplaren van die Blaatjes hadden; en tusſchen hebben en hadden en gehad hebben is groot onderſcheid; want niet heb-

ben is niet gezeit niet, maar wel gehad te hebben, dat men nou niet heeft; vat ik het of vat ik het niet? ja, ja, ik vat het wel; maar ik ken niet vatten hoe men Blaatjes ophaalt die niet te krygen zyn, gelyk hier ſtaat; of 'er moet tuſſchen ophalen en niet t'huis brengen verſchil wezen; want de uitgevoerde ophaling was ten eenemaal vrugteloos geweest. . . . . Wel wat drommel! dan is ommers de ophaling niet uitgevoert?

Burger.

In zo ver hebt gy gelyk, maar de bezending is geſchied en de Ophaalders vonden niet dat zy zogten en deden dus een verloren reis.

Boer.

Neen, ſeper niet, de Heer Vroetſchap VAN GOENS was daar te olyk toe, hy was wel beter onderregt en wouw alzo zelf een proev nemen, of de Boekverkopers niet jokten en of de Ophalers wel goeje Ophalers waren, en darom dogt hy te doen en uit te voeren een zaak daar de Heer Hooſtofficier zwaarigheit in maakten; is het zo niet?

Burger.

Ja tog, zo is het, want dien Heer Hooftofficier was al te zeer kenbaar.

Boer.

Al te zeer kenbaar! my dunkt dat een

Regeerder nooit te zeer kenbaar by zyn Burgers wezen ken, en dat zyne bekentheid hem ter eeren ſtrekt; maar de Heer VAN GOENS was minder kenbaar, niet waar? en als minder kenbaar evenwel ſtouter, doorzigtiger, verſtandiger en van een geſtrenger handeling, willende perfors weten of de Boekverkopers wel deden dat hunne overigheden geboden, en niet deden datze verboden hadden.

Burger.

Zo is 't; maar Raad in de Vroedſchap en Schepen van Utrecht zynde, was het, naar ik meen, zyn pligt voor den Burger te zyn en die niet te verraden. Dus was die Heer ſtout genoeg, maar niet doorzigtig en noch minder verſtandig, anders had hy begrepen, geen Knegt van den Heer Hooft-Officier te mogen worden en nooit een Dilateur te mogen zyn.

Boer.

Nou vat ik knap dat die Dilateur, of Spion, de verſtandigſte bol niet is, en dat zyn bovenſte vliering een gat in 't dak heeft, en dat hy by gevolg, ook niet kundig genoeg was om een Perſoon te zoeken of vinden, die bekwaam was om den proef te nemen hoe de Boekverkopers handelden.

Burger.

Zo als het bleek, want Jan Winter was waarlyk niet bekwaam om zig met zulke

commisſies op te houden, veel minder om ze uit te voeren, daartoe was hy veel te weldenkende en braaf, gaande alleen by Wildt en op diens getuigenis ſloeg hy Paddenburg over en ging zonder Blaadje terug.

Boer.

Dat was evenwel niet zuiver, want Jan Winter wist wel wie zyn uitzender was, zynde, bylo, geen vreemt Heer, noch in 't Nieuwe Caſteel van Antwerpen gelogeert, en darom wist hy wel dat een mensch wel eens, ja tweemaal liegen kan, en dus had hy, twe Sesthalven krygende, een Sesthalf weerom moeten geven, want hy was maar by één en niet by twe Boekverkopers geweest; of trok hy ook één Sesthalf voor de bootſchap en één voor zyn jokken? dat zo zynde komt het net uit, want maar een bootſchap gedaan hebbende, had hy ten minſte tegen twe lui gelogen, dat is tegen Wildt wie hem gezonden had, en tegen VAN GOENS dat hy by twe Boekverkopers was geweest daar hy 't op ſcheen geladen te hebben. Maar wat is nu dat uiterſte het welk men, in een vry Land gebeurende, byzonder aanmerken kan?

Burger.

Wel, de dagvaarding der Burgers is het niet, zo ik denk, maar wel de eed dien

men aan Burgeren, tegens hunnen wil en protest, heeft afgedwongen.

Boer.

Maar warom deden die menſchen den eed dan? ik had hem niet gedaan.

Burger.

Dan had men mogelyk een twede uiterſte zien gebeuren, die van een derde uiterſte had gevolgt kunnen worden.

Boer.

Maar een getuigenis der waarheid kan men ommers altyd zonder beſwaar met eede bevestigen, behoudende zo voor als na een rein en goed geweten?

Burger.

Dat is wel waar, maar een vry Burger heeft ook zyn regten, die hy ongaarne krenken ziet, en het doen van een' eed buiten noodzakelykheid, moet altyd by een weldenkent mensch afkeer baren; dog hier komt weer by, dat men, om uiterſtens te myden, ſomtyds toegeven mag, om zyne Overigheid te vergenoegen, blyvende vervolgens den weg ten regten open, wanneer men tegen zyn regt behandelt is; en dat regt is door den Boekverkoper wel kragtig by der hand genomen, dagvaardende Jan Winter, op zyn beurt, om te weten, door wien deze werking van dwang ten uitvoer waren gebragt en wie daarvoor aanſprakelyk was.

Boer.

Wel nou, wel nou, al vorder en vorder. Hoe ging het voor de rest tog toe?

Burger.

Wel, de man voldeed in alles, behalven in 't noemen der naam en qualiteit van den man of Heer die hem gezonden had, om dewelken te noemen, hy dagt ongehouden te zyn, ontkennende egter niet dat hy twe Sesthalven, voor die boodschap te doen, ontvangen had, zonder belofte te hebben ontvangen dat hy van de boete, in het Placaat gestatuëert, profiteeren zou; en ik geloof ook dat zulk een belofte die man zou hebben te rug doen trēden, als beter van denkbeeld zynde om zulk geld, als Spion, te willen trekken.

Boer.

Wel nou, nog al verder; hoe ging het voort met die zaak als zaak?

Burger.

De Winter wierdt weer gedagvaart om naam en qualiteit van den zender te openbaren, en goed raad was duur; den Heer VAN GOENS maakten overleg met de Practizyns van den Heer Hoofdofficier om dat tegen te spreken en dat different te doen defenderen door den Procureur Klemmé en den Advocaat van Nes, waar toe Winter zyn naam zou moeten laten gebruiken, dog

alles buiten kosten van hem, waar toe dadelyk een begin werd gemaakt. Op 't nadere verzoek om getuigenis te geven, word door den Procureur Klemmé, gedaan, een verzoek van visie en Copye, Simpel of Authenticq, ten koste en keuze van hem Winter, van de Interrogatoriën en depositiën, door hem ter instantie van Wildt, daar op gedaan, onvermindert zyn Exceptiën en Sustenuën. . . . .

Boer.

Hou op! hou op! want of je nou spreekt of swygt scheelt my langer niet een brui, ik versta 'er tog evenveel van; maar worden die Barbaarsche, Turkse of Arabise woorden in alle opstellen die Advocaten, Procureurs, Notarisen en Solliciteurs maaken, ingezet, op dat de menschen ze niet verstaan zouden noch in 't allerminst begrypen kennen?

Burger.

De menschen verstaan ze wel, maar omtrent Boeren kan ik niet oordeelen.

Boer.

Malkanderen niet te foppen, beste maat. Dat 'er menschen zyn welken die woorden verstaan kennen, wil ik wel geloven; doch ik geloof de minste verstaan ze tog, en ik begryp dat het gek is, aan iemant woorden op te disschen die men vooraf weet

dat

dat hy noch verſtaan, noch begrypen kan.

Burger.

Ô Dat is een ſleur die men van overoude tyden in regten gebruikt heeft en nog gebruiken blyft, om dat die zo lang is gebruikt geworden.

Boer.

Kom, kom, dat geloof ik niet. Warom zou men oude onberispelyke modens voor jongere die aanſtotelyk zyn verwiſſelen, en oude ſlegte modens behouden, dringende iemant onverſtaanbare woorden op, die wel eens met eeden bevestigt moeten worden?

Burger.

Niemant word eenige verklaring afgevordert die hy niet verſtaat, zynde men altyd gereed om de onverſtaanbre woorden verſtaanbaar te verduitſchen.

Boer.

Dat is wel, maar dus verſlyt men zyn tyd met kibbelen, dunkt my, en der verduitſing was onnodig en men won veel tyd, als men aanſtonts en nooit anders dan verſtaanbaar ſpraak. Maar hoe hing het voort met Winter?

Burger.

Hy kreeg Copy van het geen men hem gevraagt en hy daarop geantwoord had; en

dus

dus was het verzoek om uitſtel alleen ter tydwinning dienende, om zig ter verweringe van een ſchurſde zaak te bekwamen.

Boer.

Ei lieve! ei lieve! dat uitſtel zoeken, dat uitſtel zoeken, is naar myn ſmaak niet en heeft wel eens meer gedient om ſchurft te genezen, dat tog nooit heeft genezen kunnen worden; en darom, dunkt my, moest alle vraging om uitſtel bedenkelyk voorkomen en geweigert worden.

Burger.

De uitſtel vraging komt ook wel eens bedenkelyk voor, maar kan nier wel altyd geweigert worden, om dat de menſchen ſomwylen door vragen of zaken overvallen worden daar ze nooit op dagten te moeten denken.

Boer.

Dat voldoet nog al. Maar weer tot den Winter, als het u belieft,

Burger.

Gy ſpreekt beleeft.

Boer.

En gy, kammeraat, ſpreekt zo zoet als deze zuikerde wafel, die ik terwyl gy voort vertelt, lekkertjes op zal knappen.

Bur-

Burger.

De Winter, onnozel zynde en geen toeleg hebbende, zo min als zyn gewezen Meester, verſta de Caſtelein uit het voorheen genoemde Logement, om hunne Medeburgers te verraden, of lagen te leggen, beſloot, op goeden raad van iemant des beter kundig, de waarheid geſtant te doen en verbood verder, op zyn' naam, op den ſlinkſen weg voor te treden, vervoegt zig in het volle Collegie van het Geregt en verklaart, *dat den Heer Vroedſchap* VAN GOENS *hem uitgezonden heeft en dat geen ander perſoon hem laſt tot die boodſchap gegeven heeft, dan alleen den Heer* VAN GOENS.

Boer.

Nou moet ik laggen ha! ha! ha! hoe moet dien Heer toen wel opgekeken hebben?

Burger.

Dat kunt gy eens denken. Hy was daar by tegenwoordig en nam tot zyn voorheen gehad hebbende profeſsorale qualiteit de toevlugt.

Boer.

Dat hy geweest was, was hy ommers nou niet meer? het was ommers net zo veel als een Kaptein, die voorheen als Matroos had gedient, een fout in zyn Kapteinſchap begaande, voorgaf dat hy een bekwaam Ma-

Matroos was geweest, om de fout in zyn Kapteinſchap te verſchonen? deze ontſchuldiging kon ommers in 't geheel niet door gaan noch voldoende worden gehouden?

Burger.

Ik denk het zelfde. Hy deed evenwel eene niets beduidende redevoering van byna een half uur, ter ontſchuldiging van zyn gedrag, maar in een zo verbleekt gelaat, dat hem van zyn linnen niet kon onderſcheiden, hoofdzakelyk gegrond op het verſprek dat hy, zo als hier voren gemeld is, met den Heer Hooft-Officier had gemaakt, en wel by gelegenheid, dat op 't voorſtel, betreffende de *Politicque Hollandois*, die ochtent by 't Geregt geen diſpoſitie was gevallen.

Boer.

Nou moet ik al weer laggen, dat die Kaptien, Schepen en Raad, of Raad Schepen en Kaptein het Schip van zyn eer nog al vorder verzeilt, tot het vast gaat zitten op een bank en verbryzelt. Maar, evenwel, met je permisſie, die Heer VAN GOENS is wel een verſtandige bol, myn vrintje, want uit de honderd geen één, zal 'er iemant zulk een fyn verſtand, noch uitgezogte kennis vertonen kunnen, om eene redevoering te doen en die een half uur byna te doen duuren, zonder dat zy iets beduid,

duid. Wat verſtand is dat! geen Socrates, Plato noch Cicero kan daar by haalen, Baltes is 'er een prul by en de Romeinſche Schieter, die, ik geloof in geen drie reizen, dat beest, dat wilde beest raakten en darom gekroont werd, moet nog voor deze ſchone redevoering zyn muts of helm afnemen. In eene redevoering van byna een half uur niets te zeggen, en die nog te doen zo bleek als linnen zynde, en daarby geen memorietje geduurig in de hand te nemen, maar zo vlug, als myn kleine Louw zyn vragen opzeit, daar mee voort te gaan, en zo prompt te voleinden; geſproken en niets gezeit te hebben, ik zeg het is, het is, een wonder boven wonder! het is, het is . . . Ja wel, ik weet niet wat ik 'er van zeggen moet, en darom ſwyg ik ſtil, ja zo ſtil als een mof; maar ik zou niet ſwygen, zo ik een lofrede, van een kwartier-uurs, zonder dat ze iets betekende vol kon houden; maar dat kan ik niet doen, en darom ſwyg ik ſtil, en zal nog een zuiker Wafeltje knappen om niemant te vervelen. Vertel nu maar voort als het je belieft.

Burger.

Als het u gelieft te horen, zal ik voort vertellen. Dan, zegt of ſchryft JAN VAN UTRECHT, heeft die ongelukkige redenvoering (hoe zeer den Heere Hooft Officier tegenwoordig was, en het overleg of

ver-

verſprek met den Heer VAN GOENS niet heeft tegengeſproken ;) ook niet andersop 't gemoet van weldenkende Schepene konnen uitwerken, dan, dat hy Heer VAN GOENS de verontwaardiging van alle zyne Collegaas heeft ondervonden, van welke verſcheiden aan hem ernſtig onder het oog hebben gebragt, dat het met het ampt van Raad en Schepen ſtreed een Dilateur te zyn, en zig tot Verklikker en Spion van den Heere Hooft-Officier te doen gebruiken, om de Burgers in ongelegenheid te brengen.

Boer.

Wel, dat alles heeft dien goeden Heer ommers maar te meer moeten ontſtellen, en gedane dingen nemen ommers geen keer? maar hoe ging het voort en wat was het einde daar van.

Burger.

Wat verder van deze zaak worden zal, weet ik niet, ſchryft JAN VAN UTRECHT, en daarmee eindigt hy.

Boer.

Ei! ei! maar wat dunkt u dat verder van deze zaak zal worden?

Burger.

De tyd zal het leren moeten.

Boer.

De tyd is wyzer dan wy allen, maar ik

geloof dat die Heer wel zal doen zig maar een weinig ſtil te houwen, ſtellende zig omtrent de Burgers zo vrindelyk aan als het hem mogelyk is, om de van hem vervreemde harten weer tot zig te trekken, blyvende ondertusſchen omtrent zyn Collegaas, gelyk hy reeds heeft gedaan, maar onverſtaanbaar voort ſpreken, het welk hun zo vervelen zal, dat ze dien Heer niet veel meer te reden zullen ſtellen, om geen tyd te ſlyten en eene redevoering te ontwyken, daar ze tog niets van verſtaan noch iets van begrypen kunnen.

Burger.

Die raad dunkt my niet kwaad te zyn. Adjeu Huisman, tot wederziens.

Boer.

Adjeu, Stedeburger van de grootſte Stad in ons Land en van eene Regering die u allen en alle Landgenoten beſtendig willen gelukkig maken, en door wier werking onze vyanden zo zullen op hun wammes krygen, dat gy noch niemant der uwen noch mynen beleven zullen, dat eenige Vyand, Hollands Leeuw, door beledigingen nu aan 't brullen en woelen zynde geraakt, ooit of ooit weer in zyne rust zal ſtoren durven.

* * * *

* * *